

Jelige: Fejtőrő az elme sportja.

Számítási kérdés:

Osztjuk 72-t két oly részre, hogy ezek négyzetgyökeinek összege maximum legyen.

Földrajzi kérdés:

Hogy nevezik eredetileg Thessalia ős hegylakóit, kik durva és nyers emberek voltak és bikavadászzal foglalkoztak? Némelyek innen származtatják nevüket, mely bikaölőt jelent, míg mások újabban a hindu Gandharvakkal azonosítják. Thessalia erdeiben paripán nyargalva hajszolták a bikát s ez adott okot a későbbi regére, mely szerint ők a félig emberi, félig lótestű óriások.

Történelmi kérdés:

Hogy hívták a dákoknak azt a királyát, aki birodalmát a Dunán túlra akarta kiterjeszteni s a fajrokon parthusokkal és jazygekkel szövetségbe, Moesiában több éven át sikeres harcokat a rómaiak ellen? Hódításainak Trajanus vetett véget, ki 101-ben elfoglalta Dáciát s a dák királyt meghódolásra kényszerítve, fővárosába, Sarmizegetusában római őrseget helyezett el.

Képrejtvény.



Megfejtési határidő 1901. május 5.

29. számban közölt fejtőrő kérdések megfejtése:

Földrajzi kérdés: Lébény. Képrejtvény: Háború a béke alapja.

Helyesen fejtették meg: Reimann Ernő, Hild Lajos, Radó Nándor, Pössel István, Kohn Benő, Bohn István, Tőreki Aladár, Popper József, Blahunka László, Papp Szász Tamás, ifj. Szóts Farkas, Horváth Béla, Hoensch Gusztáv, Adám Ferencz, Szigeti Endre, Neoschil Antal és Sándor, Znojemszky Nándor, Kovács Aladár, Fink Tibor, Kardos János, Dömötör Lajos, Zubor Imre, Ajtay Géza, Lőrincz Ferencz és Dezső, Kellner Sándor, Csada Richárd, Köszler Arthur, Donáth Géza, Makay Pista, Kutlik Félix, Przybilla Jenő, Kuffler Pál, Akay Elemér, Kuzma Albert, Blau Miksa, Borosnyay Oszkár, Neumann Feri és Kárcsi, Szögyény I.

A kitűzött könyvjutalmat (Jakab Ödön: «Székely történelem») Kovács Aladár temesvári előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

K. F. (Pozsony) A hiányzó számot elküldöttük. — Kohn Benő. (Halas.) Szeretne valamelyik olvasótársával tájképes levelező-lapokat váltani. — Ha az önképzőkör főjegyzője beküldi a tudósítást, közzé tesszük. —

«Szerény.» (Nemzeti ima.) Kivánságnak szép és dicsőretes, versnek gyöngé és kezdetleges. — A virág. Száraz és lapos próza, melyet kétszer annyi rím sem tudna verssé tenni. Így hát kérését a legjobb akaratú sem tehetjük sem egészében, sem töredékében közzé. — Hervadó hazámhoz. Az ütemek kifutják, a rimek gyöngék, a tartalomról nines mit mondanunk. Olvasson és ne írjon verset! — «Vitatkozók». Debreczeni kollégiumi tanuló. — Fink Tibor. Mintegy húsz folytatása lesz, tehát csaknem az év végéig tart. Sokat tanulhatnak belőle. — «Páris». 1. Államkölségen nem mehetnek, erre nézve nines megfelelő alap. Kárba vezett fáradság volna a kérvény benyújtása. 2. Az attól függ, hogy melyik útvonalat választják, s meddig időznek itt vagy ott útközben. Minden kérdésükre adhat részletes felvilágosítást egyik olvasótársuk: Erdői Károly (Debreczen, kollégium), a ki harmadmagával ezt az útát Párisig gyalog megtette. Forduljanak hozzá. — G. M. Rejtvényei nem váltak be. — Ignotus discipulus. Nem közölhetjük. — Gedeon Andor. (Hosszúfalu.) Ily című regényt a szerkesztő nem írt. — 249. sz. előfizető. Kérdéseit oly tárgykörből választja, hogy arra megfelelni hamarosan nem lehet. Az országos statisztikai hivatal adhatna önnek adatokat, mi a legjobb akaratúval sem tehetjük. Ilyenmü pályázatnál kifizetésnél bizonyára voltak tekintettel arra is, hogy az adatokat a tanulókra nézve hozzáférhetővé tegyék. — Sz. A. («A barátság»). Fordítása száraz, lelketlen próza. Így Bodenstedtet nem szabad fordítani. Az ön nevének magyarosítása nem oly közérdekű esemény, hogy közhírré tehetnők. Ezért nem teljesíthetjük kérését. Az a paródia külön kiadásban nem jelent meg, ha a löcsei főreálisokla értesítőjében nem nyomtatták ki. — Mészáros Károly. (Kaposvár.) Nines semmi baj. — Pössel István. Mindazok, kiknek a nevével a lapban valamely cikk végén vagy elején találkozunk, a mi munkatársunk. — Vizsgálatra készülő. Az életrajzok s a művek tartalmának a kézikönyvből való megtanulása korántsem elég. A ki olvasmányok nélkül tanul irodalomtörténetet, az nem tud abból semmit. Az ítéleteket mástól veszi kölcsön, a művek tartalmát elfeledi, s önálló ítélete későbbben sem lesz. Olvasson minél több érdemes munkát, annak mindig nagy hasznát fogja látni.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

KENYÉR ÉS BECSÜLET

REGÉNY

A felserdült ifjúság számára.

IRTA

GAAL MÓZES

Ara füzve 3 korona.

!! Megjelent !!

Lombfüreszeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kellek és díszvasalások képes gyűjteményét.

Mivel a fentemlített cikkek és kellek ez ideig jórészt Bécsből szerzették be, indíttatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikk előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Tisztelettel 9076 Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.

Arjegyzék kívánatra bérmentve.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
Fél évre... 4 kor. 80 fill.		
Egész évre... 9 kor. 60 fill.		
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

AZ IFJÚSÁG ZÁSZLAJA.

A pünkösdi ünnepek alkalmával Budapesten tartandó ifjúsági tornaversenyeken az egyes intézetek is összemérik egymással ügyességüket, s a mely intézet növendékei leginkább kiválnak, díszesen himzett selyem-zászlót szereznek intézetüknek, melyre aranszálakkal kihimezve e jelmondat áll: «Ember, küzdj és bizva bízzál!» A győzelmi zászló öt évig marad az illető intézet birtokában, öt év múlva újabb versenyen dől el, hogy melyik iskola szerzi meg magának.

Szép és dicsőretes dolog ez. Minden magyar diáknak lelkesedve kell arra gondolnia, hogy a saját intézete vivja ki. Ámde e versenyeknek tulajdonképen való célja nem a zászló, melyet büszkén lobogtatva visznek haza, hanem a közös célra, együttes erővel való törekvés tudata. Mily fölemelő érzés támad ennek a nyomán! Kiviszi az ifjú az életbe, holott mindennapi a verseny, az életért való küzdelemben ember ember ellen, társadalmi osztályok, fajok, nemzetek, parányok és óriások, az egyének és tömegek szakadatlan küzdelme teszi próbára az erőt és kitartást. Győzelemre csak az jut, a kit áthat teljesen céljának nemessége, a ki másokkal együtt működve a saját és társai erejét ismeri, az okos munkafelosztás álláspontjára helyezkedik. Nálunk ez utóbbit nem lehet eléggé hangsúlyozni, mert minden téren azt tapasztaljuk, hogy az egyes emberek gyakran küzdőfeleik, társaik tehát a közös ügy, a közös eredmény rovására is akarnak érvényesülni. A tömegek küzdelme hasonló valamely géphez. A gép mindenik alkotórészének meg van a maga célja és rendeltetése, ha ennek a köréből kilép, ha másokat akar háttérbe szorítani, csak azért, hogy ő váljék ki: az együttes

működés megszűnik, a gép nem működik úgy, a mint kellene, s a munka nem fog sikerülni. A kudarcot nem fogja edesebbé tenni az, hogy a tömegekből kivált egy-kettő, s hogy önnön társait legyűrje — ártott a közös ügynek.

Nem így, magyar diákok, éreztetek ti, hogy közös munkát végeztek, hogy nem egymással vetélkedtek, hanem mind együtt az ellenféllel. Jó eleve meg kell ismernetek egymást irigység és féltékenység nélkül, fel kell osztanotok a munkát okosan; mindenki foglalja el azt a helyet, a mely leginkább neki való, s a küzdelemben mindenki annak a szerepnek feleljen meg, ámde ugyancsak emberséggel feleljen meg, a mely neki jutott osztályrészül. A versenyre készülő csapatokat lelkesítse az a tudat, hogy társaik, az egész iskola becsülete rajtuk áll, mintegy erkölcsi kötelezettséget vállaltak magukra, s ennek meg kell felelni. Gyakorlat teszi a mestert, az egyes csapatok, mint holmi kis hadsereg, szokjanak vasfegyelmhez, mindenik vessen számot önmagával, s ha mire vállalkozott, azt ne hanyagolja el. És legyen bizalom a szívetekben egymás iránt, de bízzatok önmagatokban is, csak ez a bizalom elbizakodottsággá ne fokozódjék. A képzelt ellenfelet nem kicsinyelni, hanem a meglévőnél talán még erősebbnek és ügyesebbnek kell tartani, mert az elbizakodottak könnyen megtévelyednek úgy a maguk, mint az ellenfél erejének a megítélésében.

És bármelyik intézet viszi is haza a diadalmi zászlót: magyar diákok győzelmét hirdeti az, s kicsinyes irigységnek helyet a szívetekben ne adjatok. Az ügyességnek különböző fokai vannak, s ha a versenyben résztvevők küzdelméből ki-tünik, hogy a győztesnek a győzelme nehéz volt, hogy az ellenfelek erősen kétségessé tették a diadalt: s ők is kivették részüket a dicsőségből.

Közös munka, közös szeretet, egyetértés, az öröknek helyes beosztása és bizalom: ezek biztosíthatják nemcsak az ilyen versenyekben, hanem mindenféle küzdelemben a diadalt. Ebből sarjad a legszebb erénynek a fája, a mit úgy hívnak, hogy *összetartás*. Nekünk pedig magyaroknak mindig erre volt a legnagyobb szükségünk, mert fájdalom ennek a híját éreztük eddig is a legjobban, s érezzük ma is.

Magyar diákok, tartsatok össze!

Vigasztalás a magyar Szabadsághoz.

Régi kézirat után közli Bohrandt Lajos.

Lesz még idő, melyben a Magyar Szabadság
Még a Sasoknál is magasban jár, és hág,
Ne félj meg sértődött szegény Magyar Ország
Mert fát a hátadon többé senki sem vág.

B. Semmje László.

POMPÉJI PUSZTULÁSA.

Bulwer regénye. Átdolgozta Gaal Mózes. 31

— Még mindig álmodom, hát? . . .
— Nem, Glaukus, te most kezdesz felébredni. Jobbomra és atyám emlékére esküszöm, hogy baráti érzéssel jöttem hozzád, ha lehet, meg foglak menteni . . . Hallgass rám, tudom, hogy mit követtél el, de azt is tudom, hogy minő okod volt reá, pedig ezt magad sem tudod. Gyilkossá lettél — igaz, — nincs miért tagadnod — én a saját szememmel láttam. De én meg tudlak téged menteni; én be tudom bizonyítani, hogy téged az eszedtől, öntudatodtól megfosztottak, s te nem cselekedted akarod teljességében. Ámde, hogy megmenthesselek, magadnak kell bevallanod, hogy a gyilkosságot elkövetted . . . Valld meg, s a haláltól megmenekülsz!

— Minő zürzavaros beszéd ez? . . . Gyilkos és Apácides! . . . Hát nem láttam őt a földön vérben elterülve? . . . Te reá akarsz beszélni engem, hogy én voltam a gyilkos? . . . Ember, hazudsz! El innen!

— Türtöztesd magad, Glaukus — ne rontsd el a dolgot; a gyilkosság be van bizonyítva; hihető, hogy te minderre nem emlékezel, hiszen örültségben követted el, nem is volt szándékodban, hogy elkövesd. Várj csak, eszedbe juttatok egyet-mást, fáradt elmédnek segítségére leszek. Tudod, hogy Apácides-szel heves vitába keveredtél a huga miatt; tudod, hogy ő názárenussá lett; megfeddette az életed módját, megesküdött, hogy nem egyezik bele a házasságodba — erre te fellob-

bantál, elmédre homály borult — nos, még most sem emlékezel? . . . Olvasd el, a mi erre a papyrusra van írva szórul-szóra, a mint történt, ird alá a neved, s meg vagy mentve!

— Idegen, add ide az írást, hogy tépjem szét! Én Jone testvérének a gyilkosa! . . . Elismerjem azt, hogy csak egyetlen hajszálát is megörbítettem annak, a kit ő szeret? . . . Inkább ezer halált haljak!

— Csak nyugodtan! . . . Választanod kell e kettő között: *elismered*, hogy így történt — vagy az amphitheatrum orozslánja tép szét.

E szavak roppant hatással voltak a szenvedőre. Összeborzadt . . . félelem és csodálkozás kifejezése mutatkozott az arcán . . .

— Nagy istenek! . . . Miként változhattam meg ennyire! . . . Néhány nappal ezelőtt rózsákkal volt teleszórva életem útja — Jone szeretett — ifjúság, egészség, boldogság mosolygott reám: és most kínzó betegség gyötör, szegénytelen halál fenyeget — és miért? . . . Mit tettem? . . . Nem, nem lehet az, hogy eszemen legyek!

— Írd alá és meg vagy mentve! — kérte az egyiptomi szelid hangon.

— Távozz, kísértő szellem! . . . Soha! — kiáltott fel Glaukus. — Ó te még nem ismeresz engem; te nem ismered az athéninek büszke lelkét! . . . Már nem rémit a halál gondolata, vége a félelemnek. A gyalázat örökké él. A nyomorult élet nem olyan drága, hogy miatta gyalázatot váltsunk . . . te nyomorult ember, ne hidd, hogy Glaukus, a ki Harmodius-szal és Sokrates-szel egy levegőt szitt be — eladja a becsületét, hogy néhány hitvány évet vásároljon rajta. Eredj! . . . ha élek, éljek önmagamat becsülve, ha meghalok, ne haljak meg gyáván!

— Ne hamarkodd el, Glaukus! — Gondold meg: az orozslán körme . . . a tömeg diadalordítása . . . a széttépett tagok, a szegény, mely nevedhez tapad —

— Tétova beszélsz! . . . Te vagy az őrző! . . . Te nem félsz attól, hogy önmagadat kell megvetned, csak attól, hogy más vet meg téged! . . . Elmégy, remélem! Borzadály száll meg, ha arcodat látom. Eddig csak gyűlöttek, ezentúl meg is vetlek!

— Megyek! — mondá Arbaces megszegyenülve, de boszútól lihegve, mindazonáltal titkon bámulva áldozatának lelki nagyságát. — Még kétszer fogunk találkozni: egyszer a törvényszéki tárgyaláson — aztán halálod előtt . . . Éljd boldogul!

Arbaces eltávozott. Sallustiusmár nagyon álmos volt, javában bóbiskolt a széken.

— Glaukus még nincs eszén — mondá az egyip-

tomi — avagy jobban mondva makacs — nem lehet megmenteni.

— Ne mondd ezt, Arbaces — jegyzé meg Sallustius, a ki Glaukust most is csak úgy szerette, mint azelőtt — ne beszélj te ilyesmit; a ki olyan jól tud inni, mint Glaukus, azt meg kell menteni. Bachus Isis ellen!

— Majd elvállik — viszonzá az egyiptomi.

E szavakkal hagyta el Sallustius házat.

A küszöbön ott gunnyasztott még Nydia.

— Meg fogod őt menteni? — kérde összekulcsolt kézzel.

egyszerre hozták meg a hírt, hogy bátyját meggyilkolták, s hogy vőlegénye a gyilkos. A részleteket még nem tudta, sejtelve sem volt arról, hogy Glaukus lelkiállapotában minő végzetes fordulat állott be; arról sem tudott semmit, hogy Glaukust törvényszék elé idézték, s a napokban fogják kihallgatni. A mende-mondát, mely szárnyra kelt, nem hitte el. Mikor azonban tudomására jutott, hogy Arbaces lép fel Glaukus vádlójául, szent volt a meggyőződése, hogy a gyilkosságot az egyiptomi maga követte el.

Egyelőre azonban komoly és fontos munka



TEMETÉSI MENET SIRATÓ ASSZONYOKKAL.

— Jer velem, leány! Beszélnem kell veled az ő érdekében.

— És meg fogod őt menteni?

Arbaces nem válaszolt. Előre haladt. Nydia engedelmesen követte.

— Vigyáznom kell erre a vak teremtésre — gondolta magában Arbaces — a bűvös italról nem szabad fecsegni. Julia bizonyára hallgatni fog.

XXXI.

Apácides temetése.

Jone házában a Gond és a Halál ütöttek tanyát. Apácides temetésére készültek. A holttestet Isis templomából Jone házába szállították és Jonénak

várt reá. Apácideset kellett eltemetni. Ó, hogy a végzet megfosztotta őt attól a legszentebb kötelességtől, hogy a haldoklónak végső sóhaját felfoghatta, beszívhatta volna! A szeretett testvér holttestének megmosásánál, illatos olajjal való bekenésénél, halotti mezbe való öltöztetésénél ott volt Jone; lombfüzérrel és viraggal ékesítette fel a halottas házat, s a küszöbre friss cipruságot tett. Túláradt szívében a bánat, sirt és panaszszóra fakadt, imában keresett vigasztaló-dást — és minden egyéb földi gondról megfeledkezett.

A görögök az ifjú halottakat hajnalhasadtakor szokták eltemetni. E szokáshoz az a kedves monda



TEMETKEZÉSI SZERTARTÁS.

fűződött, hogy Aurora az ifjakat szereti és elveszi magához. Apäides már nem tartozott ugyan a pogányokhoz, de az ősi szokástól az ő temetésénél sem tértek el.

A csillagok fénye sorjában kihamvadt az ég boltozatán. Az éj homálya oszladozott, s pirkadt a hajnal. A Jone háza előtt nagy tömeg állott. Hosszú, vékony fáklák vetettek gyér világot a sokaságra. Komor, ünnepi hangulat szállott meg mindenkit. Szomorú, vontatott zene szólalt meg, s a temetési ének bánatos akkordjai végig rezegtek Pompéji népten utcáján. A férfiak pedig rázendített a következő dalra:

Földi vándor, elkísérünk végső úton,
Kocytusnak csöndes árja vár reád
Csillagoknak fénye elhúnyt — ott a nyugalom
És az árnyak közt találsz hazát.
Egyedül vagy . . . egyedül léssz, senki sem követ.
Az Éj házán koszorúid függenek,
Gyászfolyónak cseppje vár ott habzó bor helyett,
Vidám kacaj, ének: ott nem kellenek.

Meglátod a Danaidák szörnyű kínjait,
Meglátod a májat tépő keselyűt,
Tantalust, ki epedezve lakomát áhít,
Sorvasztó vágy, telhetetlen, gyötri őt.
És Sisiphust, ki folyton a sziklát görgeti
Meglátod mind . . . mind a sápadt árnyakat.
Charon fogad, az agg révész, átadunk neki
Tőlünk elvász, intézi ő údatat.
Földi vándor, hát jövel, a cziprus-ágot
Urnádon majd a rózsá váltja fel
Az alvilág im kéri már hívét az Árnyat
Sorsod mi lesz, Minos itéli el.

Mikor ennek a gyász-éneknek vége volt, rendezkedett a gyászmenet. Apäides hülttetemét föltették a biborszöveggel bevont ravatalra, s lábtól előre vitték. A *designator* (a temetési menet rendezője) intett, s a fekete köntösbe öltözött fáklahordók megindultak lassan. Elül haladtak a zenészek, ünnepi gyászindulót fújva, a szelid, búsongó dallamot trombiták recsegése, fület szaggató harsogása szakította meg; aztán jött a felfogadott énekesek kara; női és gyermeki hangok vegyültek benne: az Élet és Halál között az ellentét az ártatlan gyermeki hangokból még szomorúbban kitűnt.

Következtek Isis papjai fehér ruhájukban, mezítláb, rozskalászt vive a kezökben. A holt-tetem előtt a halott-

nak és őseinek a festett képét vitték, s a halottat egyetlen rokona, Jone követte, haja ráborult vállára, fátyol nem fedte arcát, mely fehér vala, mint a márvány, de nyugodt és méltósággal teljes . . . csak olykor-olykor takarta el kezével arcát, ha a gyász-zene lágy dallama nagyon belemarkolt a szívébe . . . ilyenkor könnyeit takarta el. Nem volt a Jone fájdalma vad, erőszakos, mely hirtelen támad és épen olyan hirtelen viharzik el — mélyen behúzódik a szívébe. Az volt akkor is a legmélyebb és legigazabb fájdalom, mely néma tudott maradni.

A temetési menet a város kapujához ért, honnan a sirok útja nyúlt tovább. Ma is meg van.

A máglya olyan volt, mint valami oltár, fenyőfákból volt összerakva, s az ágak közé czipruslombokat tettek.

A holttestet reá helyezték a máglyára. Jone hozzá lépett, s néhány pillanatig csöndesen, némán nézte a halott arcát. Oly nyugalmas volt Apäides arca, vonásai elsimultak — vége volt

már a lelki töprengésnek, a kételkedésnek, az izgalomnak és türelmetlenségnek . . . Jone elbúcsúzott halottjától . . . Mélyen megható volt a csend . . . a némaság — s ime hirtelen heves, kétségbeesett, velőtrázó sikoltás hangzott fel:

— Bátyám! . . . Bátyám! — sikoltott a szegény árva s reá borult a halottra. — Te, a ki soha nem vétettél egy féregnek sem, ki gyilkolhatott meg téged? . . . Ébredj! . . . Ébredj! Mindig együtt voltunk, most szakítanak el tőlem! . . . Meghaltál! . . . Alszol . . . Ébredj, ó ébredj fel!

(Folytatása következik.)

VASÁRNAPI EMLÉKEK.

Falusi történet.

VI.

Bertók meghívja látogatóba a birót.

Mióta Bertóknak az apja meghalt, épen egy esztendő telt el. Ide s tova harmadik éve már annak, hogy Ferkó elment az idegenbe.

Juliska kis kertjében feslett már a szegfű, bimbóztak a többi virágok, s a méhes előtt döngicséltek a szorgalmatos méhek.

Ismét vasárnap volt.

A birónak dolga akadt a községházánál, a Bertók boltja előtt haladt el. Bertók az ajtóban állott, s a hogy a birót meglátta, hozzá sietett:

— Egy komoly szavam volna bátyámuramhoz — mondá sebtében, s közbe a bolt felé fordult, hogy vajjon azalatt, míg ő beszél, nem megy-e valaki vásárolni.

— Akár kettő is, öcsémuram! — felelé nyájasan Juliskának az apja.

— Már régóta készülődöm, hogy beszéljek róla, de soha sem volt érkezésem.

— Tudom, tudom, a bolt és —

— Igen és a malom is, meg a magtár is nagyon sok dolgot ad az embernek. Tetszik tudni, bátyám, ha az ember előre akar haladni, minden perze drága.

— Úgy beszélsz, fiam, mintha a megboldogult édes apádat hallanám.

— Már egy esztendeje, hogy eltemettük szegényt!

— Annyi annak.

— Rég nem láttam Juliskát, bátyám!

— Otthon ül a gyermek, neki is meggyűlt a dolga. A fiatalok felváltják az öregeket. Ez a világnak a sora.

— Mikor gyermekek voltunk, minden áldott vasárnap együtt játszottunk a dombon.

— Tudom, tudom, a Ferkó is ott volt.

— Az is, de hát ő már nem jön vissza a falunkba, — s a mint e szavakat mondotta Bertók, sovány arcán az öröm sugara villant meg. — Bátyám, még nem is járt a házamban, nagyon megtisztelne vele, ha eljönne, akarom mondani, ha eljőnének mind, ha a néni is eljönne, a nagyanó is, ha Juliska is eljönne. Vasárnap volna időm, hogy egyet-mást megmutogassak. A pinczém is új, kétszer akkora, mint volt. Egy kis jó bor is van az egyik hordóban. Két szoba helyett most három van. Hátul hozzá ragasztattam. Épen múlt héten készültek el vele, azt felszentelhetnék.

Sebesen és buzgóan beszélt Bertók, az arcán rózsák gyúltak ki, s még a lélekzete is el-elakadozott.

Még valamit nyilván akart mondani, a feleletre is kíváncsi volt, de csilingelt az ajtaja és Bertók, mint a kinek már a lábában is benne volt a futhatnék, ha a csilingelést hallotta — beszaladt a boltba.

— Mindjárt jövök! . . . Azonnal itt leszek, de előbb kielégitem a vevőket.

A biró csóválta a fejét s úgy nézett a fiatal ember után.

Neki támaszkodott a botjának, s ott maradt a piacz közepén. Eltűnődött azon, a mit Bertók hamarosan elmondogatott. «Hát szeretné — dörmögé magában — ha megnéznék a háza táját. Hm, mintha háztűznézőbe hívna . . . ügyes fiú, azt már meg kell adni, a legügyesebb, a kit valaha ebben a mi falunkban ismertem. Idővel az egész piaczort meg fogja vásárolni, s olyan lesz a boltja, hogy a városból is a csodájára jönnek ki . . . Csak az a Juliska! . . . Ha némimű hajlandósággal volna iránta . . .

— Itt vagyok, bátyám! . . . Csak garas cseppent, de hát azt tartom, nem jó elszalasztani. Krajczárból lesz forint. Hanem, hogy visszatérjek az előbbi szavamra: eljőjjön ám Juliska is. Gyermekkorai játszótársak vagyunk . . . Elmennék én előbb, de a bolt erősen leköt.

— Meghiszem! — mondá a biró.

— De az is másképen lesz, beállítok magam mellé valakit. Okvetetlenül. Néhány forint nem tesz koldussá . . . aztán pihenni is kellene . . .

— Ez már okos beszéd, fiam.

— A míg bele nem zökkentem ebbe a mostani kerékvágásba, nem gondolhattam reá, de ezentúl másképen lesz . . . Úgy-e eljőnnek vasárnap?

— Ha úgy adódik a sora, szívesen.

— Aztán egy kis jóindulattal legyenek hozzá, bátyám, nekem csak egy kis jóindulat kell. Ezzel váltak el egymástól.

A bíró este a vacsoránál szóba hozta, hogy beszélt Bertókkal, s hogy mire kérte őt.

Az asszonyok örvendettek. Nagyanyó kémlelve vizsgálta Juliskának az arcát, de az nem árult el semmi örömet, csak csodálkozást.

Nagy dolog történhetett, hogy Bertók látogatókat hív vasárnap, holott nála vasárnap van a legtöbb dolog a boltban.

— Azt is fölemlítette, hogy ti hajdanában minden vasárnap együtt játszottatok, te, Ferkó és ő . . .

— Az régen volt . . . nagyon-nagyon régen! — sóhajtott a leány.

— És ő mégis megemlékezett róla . . . Lásd, gyermekem, Bertók a legderekkab fiatal ember az egész környéken. Nem gondolsz szívesen arra az időre, mikor gyermekek voltatok . . .

Juliskának megteltek a szemei könnyel:

— Ó nagyon fájdalmas örömmel gondolok én a vasárnap délutánokra vissza . . . úgy gondolok vissza, mint valami szép álomra . . . Az ember fölébred, s az álom eltűnik újra.

— Eljössz velünk Bertókhoz, úgy-e? — kérde az apa.

— Ha édes apámék parancsolják, én engedelmeskedem.

— De úgy magad jószántából? . . .

Juliska hallgatott.

Ebből aztán az öregek megértették, hogy a leány szívében nincs sok hajlandóság Bertók iránt. Nem is erőltették a dolgot. A szív hajlandósága olyan, mint a virágnak, a gyöngye növénynek a napsugár. Hiába teszed melegágyba a virágot — nem oly szép, nem oly üde, mintha a nap sugarától feslik ki a bimbója.

(Folytatása következik.)

Te, ki oly állandóan ragaszkodtál mindig az erény parancsaihoz, ki a jó ösvényen járva, csak hazádnak s embertársaidnak éltél, vajjon voltál-e már szerencsétlen? Éheztél-e, midőn a koldusnak egy darab kenyeret adál? Előre tudtad-e, midőn hazádnak áldozád fel tenmagadat, hogy az utókor tetteidért magasztalni fog? Az, mit másokért tevé, volt-e tenkárodra? Oh, ha nem, köszönd végzetednek erényedet, s meg ne vess senkit, ki nálad boldogtalanabb, de nem gonoszabb, s ki helyzetekben, mint te, az erény ösvényén járna, mint te, szeretne — s áldozna, mert önössége csodálatni akarna, mint a tiéd, s mert az anyagi kívánatok kielégítése után nemesebb éledelek kellenek a szívnek; szomorú megvallanunk, de igaz: az erény sokszor nem más, mint egy szerencsés véletlen.

Eötvös.

ELMÉLKEDÉS AZ «ERŐ»-RŐL.

A természettudomány minden mozgásnak, minden mozgásváltozásnak az okát is keresi. Nemcsak azt akarjuk tudni, hogy valamely tünemény hogyan folyik le, miképen megyen végbe, hanem azt is, hogy a tüneményt mi idézte elő. Érdekes megfigyelni a szivárványt, mely a felhőkől színes ívalakban lenyúlik a földre; a mágnest, a mint a reszelékvast magához ragadja; szép látvány a fölkelő Nap, a derengő Hold világa: s a mi tudás-vágyunk még sem elégszik meg a tünemény puszta látásával és leírásával, többet akarunk tudni, azt is, mi idézi elő a szivárványt? honnan van az, hogy a mágnes magához ragadja a reszelékvast? milyen erő okozza azt, hogy a Nap és Hold látóhatárunk fölé emelkedik s azután újra alászáll?

Látunk kocsikat robogni vasúti síneken, utczákon és tereken át; a kocsik látszólag önmaguktól megindulnak, s gyors sebességgel robognak tovább. Vajjon hát csakugyan önmaguktól indulnak meg ezek?

Megindulhat hát önmagától, minden külső ok, erő közreműködése nélkül is az élettelen gépezet?

A kőszikla nem mozdulhat el helyéről a nélkül, hogy valami erő megmozgatná, a kődarab nem repülhet fel a levegőbe a nélkül, hogy azt valaki fölhajítaná?

Nincs a természetben mozgás, melynek előidézésére erőt nem kellene kifejteni; minden mozgás és minden mozgásváltozás bizonyos erő kifejtésnek a következménye. Erő működik a vízben, mely a malomkereket hajtja, erő működik a hajógépezetben, mely a hajót tovább indítja a vízen. Erő okozza azt, hogy a pára fölszáll a levegőben, felhőkké tömörül, vízeseppeket alkot; erő hozza létre azt, hogy a vizesebb onnan a magasból a földre esik, hogy újból előlről kezdje munkáját.

Ha hang üti meg fülünket, mindjárt a hangszert jut az eszünkbe, melyből az származik. De nem erő kellett-e ahhoz, hogy a hangszert hangot adjon? A harangot meg kell ütnünk, a hegedű húrját ki kell feszítenünk, a kürtbe bele kell fújnunk, hogy hangot adjon; önmagától hallgató és mozdulatlan minden hangszert!

A Fekete-erdőben egy kis forrás bugyog ki a Földből; a vizeseppek csermelyben gyűlnek össze s a csermely csörgedezik tovább; eltolja útjából a kicsiny homokszemet, a kavicsot, magával viszi az apró galyacsokát, mely előbb elzárta útját.

A csermely patakka növekszik, s nagyobb akadályokat is elhárít útjából; a patak folyóvá dagad, s sziklákat váj, köveket sodor magával, hogy útját egyenesse, medrét tisztogassa. A folyó folyamán nő s nincs többé akadály, mely önásta medrében feltartóztatná, vizei szétrombolják a legerősebb gátakat, hullámai elmosják a legszilárdabb sziklatömböket is. Így ásta ki medrét az a kicsike kis csermely ott a Fekete-erdőből kiindulva, míg nem a hatalmas Duna-folyammá növekedett, melynek hullámai a Gellért-hegy szikláit nyaldossák.

Mindenütt mozgás és erő. A hol mozgás támadt, erő okozta azt; s a hol erő működik, mozgás támad ottan.

Mi hát tulajdonképen az erő? Mi az, a mi tör, zúz, rombol, de épít is és alkot? Megfogható-e valami az erő? Kezeimmel megragadhatom-e azt az erőt, mely sziklákat zúz s tovább indít? Látatom-e az erőt magát, mely a villamos kocsikat mozgatja; azt, mely a hajó gépezetét hajtja; vagy azt az erőt, melylyel a folyam a maga medrét ássa?

Kérdezzétek meg a világ legnagyobb tudósaitól, kiknek lelki szemei előtt nincs semmi elrejtve, ha csak egyszer fölfedeztetett már, vajjon tudják-e ők hát, hogy mi az erő?

Pedig a tudósok meg tudták fejteni azt, hogy a Napot és a körülötte keringő bolygókat valami hatalmas erő tartja össze, mely nem engedi, hogy egymástól elszakadjanak, hanem kényszeríti őket arra, hogy mindig meghatározott pályákon a Nap körül végezzék pályafutásukat. De hogy mi az a hatalmas erő, titok előttük ma is. Newton ennek az erőnek a «gravitatio» nevet adta, hogy legalább nevén szólíthassa s beszélhessen róla; megmérte az erő hatását, meghatározta az erő nagyságát, kiszámította két bolygó erejének kölcsönhatását, de azt, hogy mi az erő a maga valójában, nem tudta megmondani sem ő, sem előtte, sem utána senki.

Beszélünk a nehézség erejéről; beszélünk magnetikus és elektromos erőkről; ereje van az árapálnak, a vizesésnek, a tenger hullámzásának; ereje van a Napsugárnak, a kőszén lángjának, a a gőznek, szélnek és esőnek; erő nyilvánul testünk minden izomrándulásában, a lélekzetvételben, szemünk minden pillantásában.

Az erő egyike azoknak titkoknak, melyeket a csodás, nagy természet méhében rejteget, hogy érdekessé tegye magát az ember előtt, ingerelje tudás-vágyát; titkolja előttünk, hogy munkára szoktasson és munkára neveljen bennünket.

Az erő a természetnek s az egész mindenségnek csodája; lépten-nyomon látjuk hatását, érezzük megnyilatkozását; észreveszszük a tüneményeket, látjuk rombolni és építeni, az erő lényegét azonban felfogni nem bírjuk.

Van-e valami csodálatosabb az elektromosság erejénél?

Utczáinkon végighúzódik egy drót, mely semmi- ben sem különbözik más drótoktól, s ha hozzá érsz, életveszélyesen megsebesít téged; ha hozzája kapcsolsz egy elektromos lámpát, mely megint csak vékony platinadrótból áll, az izzani kezd és világít; ha villamos kocsit megy el alatta s hozzája súrlódik, a kocsit mozgásba hozza, lámpáit megvilágítja, terhet szállít, s a legnagyobb erőhatásokat hozza létre.

Belekiabálunk egy élettelen gépezetbe, a hang villamos erőt indít meg, s végig szalad valami dróton, erdőkön, hegyeken, folyamokon, tengereken által, s mérföldekre innen, messze tőlünk meghallják a hangot, megértik a szót, melyet bekiabáltál.

Az az erő, melyet kifejtettél, hogy géged hangszálait rezgésbe hozza, előbb hangot idézett elő; a telefonban a hang villamos erőt indított meg; a villamos áram dróthuzalon végig száguldott városokon, megyéken, országokon át s ott újra hanggá változott át, a mit megértenek embertársaid, miként ha négyszemközt velök beszélnél!

Nem csodálatos-e, ha gépünk, melyet kint a gyártelepen mozgatunk, mérföldekre a teleptől, bent a városban villamos kocsikat tart mozgásban. Nincs egyéb kapcsolat a villamos kocsit s a gyártelep gépezete között annál a drótnál, mely ott nyújtózik végig a fejünk fölött, egyik utcától, egyik térről a másikig, s az a drót, melyben szemünk láttára semmi meg nem változott, mely nem könnyebb, nem súlyosabb, mint volt annak előtte, utat nyitott az erőnek, mintegy hidul szolgáltat neki, melyen át az erő átvonult a gyári gépezetből a villamos kocsit kerekei közé, hogy azokat mozgásba hozza, s az egész kocsit tovább robogjon.

Nem tudjuk, hogy mi az erő?

S mégis eszközölhetjük azt, hogy az erő egyik helyről átvitessék más helyre, sokszor messze földre, mérföldekre az erő eredeti székhelyétől.

Valaki Berlinben megszólaltatja a telefon esőngyűjét, s ugyanakkor megszólal Budapesten is egyszerre. Berlin és Budapest jókora távolság s nem köt minket össze egyéb egy vékonyka dróthuzalnál, melyet az arra járó-keelő alig vesz észre.

Valaki Berlinben megszólal a telefon előtt, gyengén, nem is erőlködik nagyon, hangját alig hallanák meg 50 lépésnyire; s ime ugyanazon hang megszólal egyszerre Budapesten is, sok száz mérföldnyire onnan; világosan, érthetően hallani minden szavát, minden hangsúlyozását, mintha csak szemben állana velünk a beszélő.

A táviróhivatalban bizonyos jeleket kopogtatunk a gépen Hamburgban s egyszerre ugyanazon jeleket kopogtatja le a gép New-Yorkban is; köztünk az Atlanti-óceán rengeteg víztömege és a levegőégnek a messzeségbe tűnő homálya. De lent, mélyen a tenger fenekén húzódik egy dróthuzal Hamburgtól New-Yorkig, mely elszállítja az erőt, elviszi a jeleket hamburgi gépemtől a newyorki táviróhivatal igénytelen gépezetébe. S a mit itt mondtam Európában, megértik azonnal Amerikában is; a távolság, mely köztünk tátong, a táviró és telefon közvetítésével elenyészett. Amerika oly közel került hozzánk, hogy átkiabálhatunk egymáshoz, miként a folyó egyik partjáról átkiabálhatni a másik partjára átellenben.

Mennyi erő van a Niagara-zuhatagban! Ha malmokat hajthatnánk a lezuhanó víz óriási tömegével, megőrölhetnők a világ összes gabonáját. S az élelmes amerikai föl is használja a rendelkezésére álló óriási erőforrást.

Az erőt, melyet az 53 méter magasságból alázuhanó víztömeg folytonosan termel, alkalmas gépezetekkel, úgynevezett dynamo-gépekkel vilamos erővé alakítják át s azután drótokon elvezetik a környéken fekvő városok gyártelepeire, hogy ott hasznos munkára fordíttassék.

A Niagara-zuhatag erejének fölhasználása az újabb elektromossági technikának valóságos csodaműve. Az erőátvitel czéljaira szolgáló kolosszális turbinák és dynamo-gépek 1896. évi november 15. és 16-dika közötti éjjel adattak át a közforgalomnak. S azóta nem kevesebb, mint 25,000 lóerővel látja el a Niagara-zuhatag a környéken gombamódra emelkedő gyárak és iparvállalatok erőszükségeit.

A Niagarától 46 km.-nyire fekvő Buffalo városát, a Niagara City és Tonawanda városokkal összekötő elektromos vasút hajtóerejét a Niagara-zuhatag szolgáltatja; de ellátja egyszersmind hajtó- és elektromos-erővel a számtalan elektrochemiai gyárat, mely alumínium, karborundum, karbid előállítására rendeztetett be.

A Niagara erejét alkalmazzák az utcai világításnál is Buffalo, Niagara City és Tonawanda városokban, de számtalan hotel és magánlakás

is onnan szerzi be a világításhoz szükséges elektromos erőket.

Ki gondolta volna még a múlt század elején, hogy az alázuhanó viznek ereje a vizeséstől mérföldekre fekvő városokban gyárakat mozgat, vilamos vasútakat hajt, s utcákon világít.

Nem csodálatos-e, hogy drótokon vezetjük el azt az erőt, melynek megfékezésére a múlt század elején még gondolni sem mert az emberiség?

Csodákat teremt az emberi ész s megfoghatatlan a természet rejtélye.

Dr. Wonaszek A. Antal.

A TUDOMÁNY HŐSE.

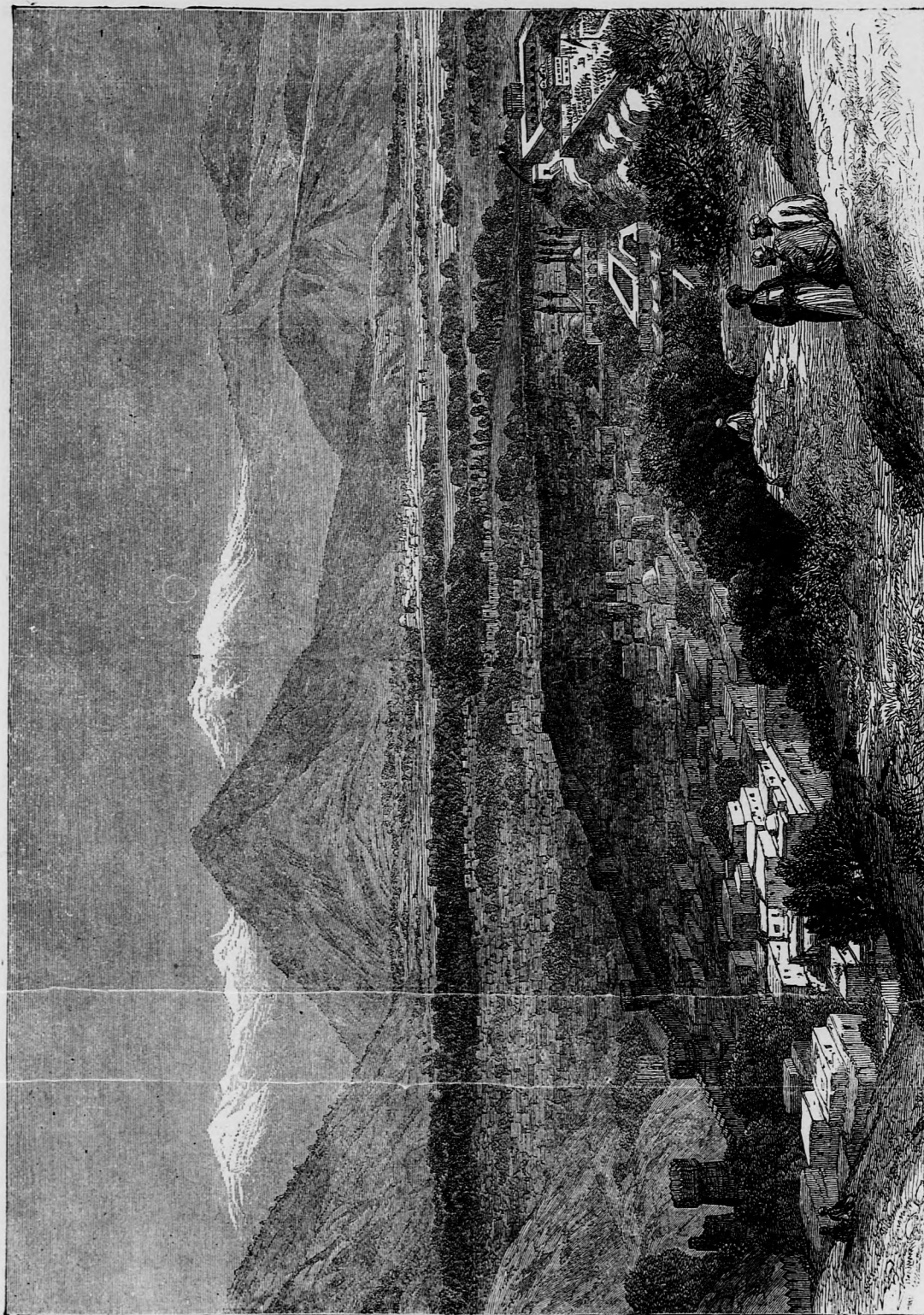
Körösi Csoma Sándor élete. Irta Jancsó Benedek. 5

Bagdadba érkezve, miután minden anyagi segédeszközöiből kifogyott, egy latin segedelemkérő levéllel a bagdadi angol követhoz, Richhez fordult. Ez volt az első alkalom, melyben Körösi az angolokkal érintkezésbe jutott. Ettől az időponttól kezdve az angol-ázsiai hatóságokkal folytonos szoros érintkezésben volt, sőt ügyszólván anyagi segédeszközöit nagy útja folytatásához majdnem kizárólag ezektől reméli és kapja. Anglia az egész világgal kereskedik s ezért világkereskedelmi fontos érdekei azt parancsolják, hogy a föld minden nevezetesebb pontján tartson ügyvivőket és megbízottakat, kik politikai és kereskedelmi érdekeit egyaránt igyekeznek előmozdítani. A bagdadi angol követ nem volt valami nagyon bőkezű Csoma iránt, de egy európai öltözetet adatván neki, lehetővé tette, hogy Teheránba, Perzsia fővárosába juthasson.

VI.

További viszontagságok.

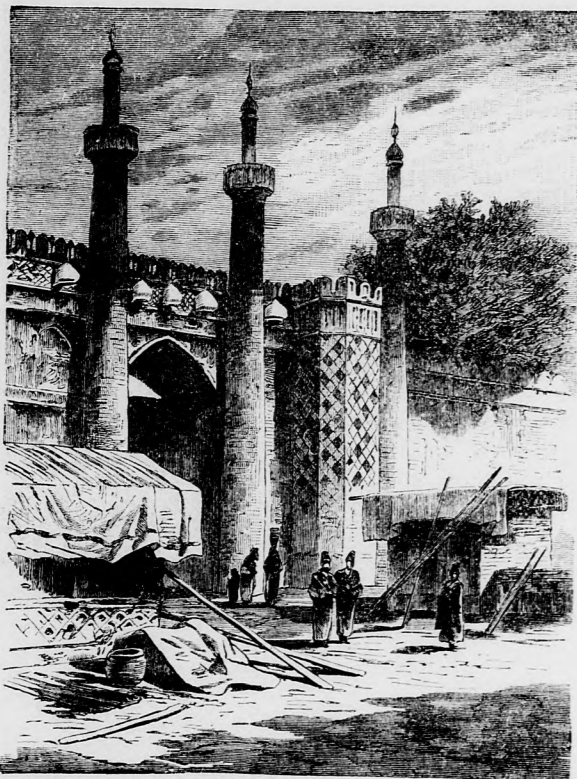
1820-ban, október 14-én érkezett Teheránba, hol rögtön felkereste az angol követet, Willock Henriket, de nem találta odahaza. Itt a követség egyik perzsa szolgájában buzgó pártfogóra talált, ki nemcsak szállással, hanem más egyéb szükséges dologgal is ellátta. November 8-án Willock Henriknek egy angol levelet írt, melyben öt terveiről, kilétééről s más egyéb körülményeiről tudósította. Willock Henrik és testvére György e levél vétele után nemesak szívesen fogadták, hanem el is látták minden szükségessel, úgy, hogy lehetővé tették neki Teheránban négy hónapig időzni. Ez alatt az idő alatt a perzsa nyelv grammatikai alakjaival megismerkedett. E négy hónap alatt az angol nyelvvel is részletesebben foglalkozott azon



KABUL, AFGANISZTÁN FŐVÁROSA.

könyvek és folyóiratok alapján, melyeket a Willock testvérek mint czéljára vonatkozót átadtak neki tanulmányozás végett.

Miután négy hónapon át Teheránban időzött, Willocknak átadott egy Kovács József nagyenyedi tanárhoz czimzett levelet, azon kéréssel, hogy a bagdadi és konstantinápolyi angol követségek útján juttassa rendeltetése helyére. E levélben eddigi utazásairól s ezutánra szóló terveiről tudósította egykori szeretett tanárát, hogy nyoma ne vesszen, ha utazása alatt eltalálna pusztulni. Willocknál



TEHERÁN VÁROSÁNAK KAPUJA.

hagyta könyveit, erdélyi útlevelét s göttingai egyetemi bizonyítványát, valamint egy horvát bizonyítványt is, mely arról tanuskodott, hogy mily előmenetelt tett a szláv nyelvekben, viszont Willockt őt Johnisonnak zsebkijadású szótárával ajándékozta meg, miután egyéb szükségességekkel is ellátta.

1821 márczius első napján vett búcsut angol jöltevőitől s indult el Khorassan tartomány felé, levétvén az európai öltözetet, örmény ruhában. Hogy Körösi Csoma miként öltözködött ez utazása alatt, az a kérdés br. Eötvös emlékbeszédének egy tétele miatt figyelmet érdemel. B. Eötvös ugyanis br. Huegel osztrák utazó után említett emlékbeszédében azt mondja: «Bámulá a kor-

mányzó (Szabathu-ban) e férfiu nagylelkűségét, s midőn számára ötszáz rupiát félretett, önházában fogadá az idegent, ki az alatt kérésére ázsiai öltözetét letéve, magyar nadrágban, mellényben s kék frakkban jelent meg Szabathuban, miként honn s a forró indiai égélj ellenére haláláig járni szokott». Hogy eddig micsoda ruhában tette meg útját, azt láttuk s ez életrajz folyamán ki fog tűnni az is, hogy esetről-esetre minő ruhában utazott hősünk. Irataiban s a róla fenmaradt tudósításokban sehol sincs egy szó említés se téve, hogy magyar ruhát viselt volna, azt pedig még feltenni is ép oly nehéz, hogy a magánosan, pénz nélkül, többnyire gyalog utazó, csupa kedvtelésből, vagy szeszélyből podgyászában a magyar öltözetet magával czipelte volna, mint azt, hogy Szabathuban valami ázsiai szabóval varratott volna magának magyar nadrágot. Valószínű, hogy az egész dolog csak br. Huegel képzeletének szülötte.

Mesheden, Merven és Bokharán keresztül a Bamián szoroson át 1822 januarius 6-ikán érkezett Kabulba Afganisztán egyik fővárosába. De itt nem sokáig időzött, mert holmi örmény kereskedőtől azt hallotta, hogy Mohamed Azum khán táborában Kabul és Peshavár között két európai tiszt szolgál. Ezekről felvilágosításokat és segédelmet remélvén, Peshavár felé indult. A keresett katonatisztekre nem akadt rá, de helyettük találkozott egy Deka nevű helységben két francia utazóval: Allarddal és Venturával, kiknek társaságában aztán, mivel a téli évszak nem volt alkalmas arra, hogy Kashmiron át Tibetbe mehessen, Lahoreba ment. Itt bevárta a kedvező időszakot és négy más utazó társaságában Ladak tartomány Leh nevű fővárosába ment. Innen aztán Jarkend felé akart menni északnak, de azt tapasztalta, hogy az ide vezető út nagyon költséges és a keresztyénre nézve veszedelmes is. Huszonöt napos veszteglés után elhatározta, hogy visszatér Lahoreba. Julius 16-án már Kashmir határához ért, mikor Drasz felé vivő útjában a Himbabsz-folyónál találkozott Moorcrofttal.

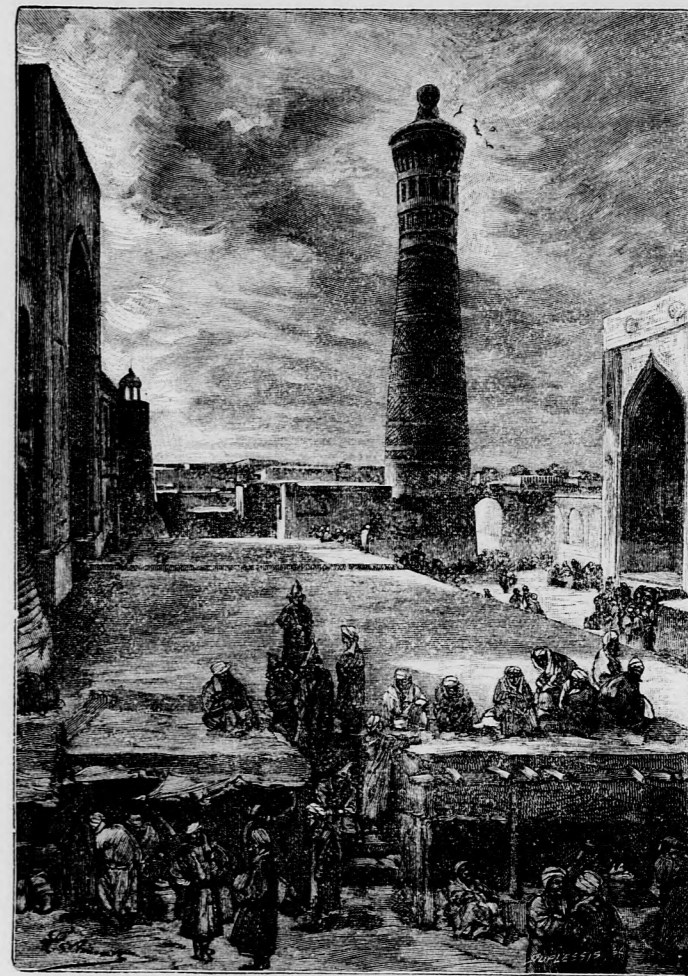
Hogy ezt az óriási utat miként tette meg és hogy mily viszontagságokon és szenvedéseken ment keresztül, azt csak sejtethetjük, de részletesen nem tudhatjuk. Rendkívüli szerénysége tiltotta, hogy kétségkívül érdekes és bámulatraméltó utazásai kalandos részleteinek elbeszélésével mások figyelmét magára vonja, ez okból semmit se jegyzett fel egyebet chronologiai adatoknál s később sem beszélt el soha semmit, úgy, hogy az egész

utazásról egy sovány, vázaltszerű tudósításnál egyébbel nem birunk. «Jellemnek — írja Torrens az *Asiatic Society* tudós titkára egyik hivatalos jelentésében — legbámulatosabb vonása volt: rendkívüli bizalmatlansága oly tárgyakra nézve, melyekben mestere lehetett volna a két világ tudósainak. Tibeti tanulmányain kívül, mély olvasottsága volt az általános irodalomban, de oly ritka tulajdonok soha sem voltak egyesítve egy egyénben, ki midőn azokat haszonra fordíthatta volna, oly szerényül járt volna el». Ez a rendkívüli szerénység volt oka, hogy tapasztalatait, melyeket ez utazása alatt szerzett, magába rejtve, nem lett Közép-Ázsia viszonyait illetőleg a két világ tudósainak mestere.

Teheránig tett utazását Kovács Józsefhez írott levelében így jellemzi: . . . elindultam nemzetem eredete felkeresésére. Az ég megáldotta lépéseimet, több rendbeli sor hegyeket, nagy vizeket, tengereket és míveletlen nemzeteket, egészségemnek legkisebb változása nélkül, sehol semmi veszedelmet nem szenvedvén, már meghaladtam és a történetek ezen nagy hazájába annyira bejöttem, hogy már több, mint két hónapja Persiának residenziális városában Teheránban mulatok Egy ilyen út, egy ilyen czél kivitele sok költséget kíván.

Én e nélkül szükölködöm! Tulajdon költségemből, bármely takarékosan éltem is, már rég kifogytam, a hamar czélra jutáshoz való buzgó indulat messze ragadott. Már a keresztyén, frank nevezet is gyűlölséges, nincsenek európaiak, nincs kítől segédelmet várni. Elindulásom előtt nem bátorkodtam megkeresni segedelemért az érdemes patronus urakat, tartván attól, hogy helyben nem hagyván ily formán egyedül való utazásomat, segédelmet nem nyerhetek, ime én megmutattam, hogy az utazás lehetséges, csak költség legyen. A karavánok mindenfelé gyakran mennek és a mint már az ezekkel való utazást ismerem, akármerre elmerek bátran indulni».

Ez elégedett, nem panaszkodó és bátor nyilatkozat mellett is gondolhatjuk, hogy Körösi Csoma Sándor Teheránig mily sok nehézséggel, fáradtsággal és veszedelemmel küzdve juthatott el. De ha azon országok közlekedési, míveltségi és néprajzi viszonyait tekintetbe vesszük, melyeken



BOKHARA.

útja keresztül vitte, fel kell tennünk, hogy ez még csak útjának könnyebb és kellemesebb része volt, hiszen ez országok kelet azon országaihoz tartoznak, melyekben bizonyos fokú civilizáció, rendezett állami és társadalmi viszonyok uralkodnak. Egész Meshedig perzsa területen utazott, azontúl pedig Afganisztánig a rabló turkománok földjén kellett utaznia.

Teherán városának karaván-serailjában der-visékből, örmény és perzsa kereskedőkből álló társaság verődik össze. Arezra, borszinre, termetre és nyelvre különböző férfiak: csak egy közös vonás van, mi testvérekül összeköti: igazhívő muzulmán voltak. Mikor kelet csillagfényes éjszakája derengő szürkületté válik, a karaván Allahhoz fohászokodva kiindul a serail kapuján. A magas püpos hátú tevék sulyos árucsomagok alatt görnyedve hosszú sorban léptetnek tova Teherán girbe-görbe utcáin. Egyik ingó járású tevé hátán, a többi muzulmánál fehérebb arezú

jámbor ember ül. Ott született valahol a haragos Bosporus partján a nagy padisáh fényes városában, Istambulban. Szokásai egy kissé különböznek a többiekétől, de csakhamar beletörődik mindenbe, hisz ő is Allahhoz fohászkodik s úgy él, mint azt Mohamed, Allah egyetlen és igaz prófétája parancsolta. Ezt hiszik róla társai és ő a világerő sem mondaná, hogy böleseje nem a Bosporus partján, hanem a székely havasok tövében ringott, hogy ő nem igaz hívő muszalmán, hanem hitetlen frankhitű vándor. Hiszen ha szólana, ha elmondaná, hogy voltaképen kicsoda, nem vinné ingyen, emberségből magával a karaván s nem

tudna úgy bepillantani a keleti ember lelkébe, mint így.

Majd aztán ott a rabló turkománok földjén a karaván is elmarad s ő kénytelen magánosangyalog haladni át a vad nép földjén. Szerencésje azonban, hogy a karaván



TURKOMÁN SÁTOR.

nem jön vele, mert ez esetben nagyon könnyen megtörténhetnék, hogy egy meleg napon, úgy déltájban, mikor a karaván letelepedett pihenni a lombos pálmáktól árnyalt friss vizű forrás mellé, mikor a fegyveres férfiak hosszúszerű nárgihélből bodor füstöket eregetve, illatos moka-kávójukat szüresölgetik keresztbefont lábakkal ülve a kopásnak indult smirnai szőnyegen, rabló turkománok lovas csapatja út a karavánra. Egy pillanat, az értékes holmik elrabolva, az ellenszögülők pedig levágva s a jámbor istenes zarándokok hátrakötött kézzel ballagnak Mero kapuja felé a rabszolga-vásárra.

De ki bántaná a rongyos kaftánú koldus zarándokot? Hisz a rabló turkomán is csak kincsre szomjas, nem pedig a jámbor istenfélő véreire is. Nem bántja senki se, sőt ha megsomjazik, oda nyújtja az elepedt ajkú vándornak a forrás gyöngyöző vizét s ha éhesen elesigázva bemegey sátrába vagy sárból vert kunyhójába a turkománnak, megvendégeli piláffal és kumiszzsal. Rabolni nincs mit tőle, hát minek bántaná és ki tudja, hátha Mekkából jön az istenadta jámbor, hol ajka áhitattal esókolta a kába követ és áldást hoz magával.

(Folyt. köv.)

A FURCSA NAGYBÁCSI.

Múlt vasárnap este meglehetősen mélabús hangulatban sétálgattam a budai várkertben.

Az út egyik kanyarulatánál egy diák szólított meg levett kalappal és kissé megzavarodva:

— Boesánat, uram, nem volna oly kegyes, nekem nagy, igen nagy szívességet tenni?

— Hamódomban áll, nagyon szívesen. Mi legyen az?

— Szíveskedjék engem az intézetbe hazakisérni és ott a felügyelő tanár előtt elbúcsúzni tőlem, mintha a nagybátyám volna. Erre kérném.

— Jól van, megteszem. De mondja csak, öcsém, miért fordult épen hozzám ezzel a kérelemmel?

— Az ön komoly és méltóságteljes arca miatt, uram.

Egy csipetnyit se vagyok büszke, de az ilyen felelet mégis csak jól esik az embernek.

KORÁNYI FRIGYES.

A budapesti orvosegyetemnek egyik legkiválóbb tanára, Korányi Frigyes, a múlt héten meleg és őszinte ünnepeltetésnek volt a középpontja. Fél-százados évfordulóját ülte meg annak, hogy doktorrá avatták. Az európai hírű tudós tanárt körül-vették volt és mostani tanítványai, kartársai, a magyar társadalom színe-java s ünnepelve Korányit, egyúttal ünnepelték benne a magyar orvostudományt is, mely nálunk az elmúlt félszázad alatt oly hatalmasan fejlődött. Korányi egyike volt azoknak, a kik a külföld előtt nemcsak maguknak, hanem nemzetüknek is dicsőséget szereztek.

Mint tanár buzgó és fáradhatatlan, előadásának különös vonzóereje van. Szabatos, élvezetes előadása nagyon népszerűvé tette őt tanítványai előtt; mint tudós európai hírű, valóságos szaktekintély a belső betegségek gyógyításának a terén. A szakirodalomnak is kitűnő munkása. 1857-től kezdve a legújabb időkig állandóan kutatott, dolgozott és tapasztalatait kitűnő értekezésekben írta meg, melyek nemcsak hazánkban, hanem az egész világon élénk visszhangot keltettek. Nagyszabású munkásságot fejtett ki a belgyógyászati klinikának berendezése körül is, ámde legáldásosabb műve az volt, hogy iskolát teremtett, tanítványai, a kik rajongó lelkesedéssel csüngöttek s csüngenek ma is rajta, az ő tanait vitték magukkal ki az életbe. Tanultak tőle komoly munkásságot, vágyat arra, hogy szakismereteiket folyton tökéletesítsék, hogy az emberiség szenvedése iránt mindenkor érző szívük legyen.

Korányi volt annak az üdvös mozgalomnak is vezére, mely a tüdővésztes betegek gyógyítására szanatorium felállítását sürgette.

Szemben ekkora munkássággal az elismerés sem maradhatott néma. Korányit nemcsak a hazai tudományos egyesületek, hanem a külföldiek is siettek tagjai közé választani. A királyi kegy különféle rendjelekkel, s végül magyar nemességgel tüntette őt ki. Ámde mindennél nagyobb jelentősége van annak, hogy tanítványai minő szeretettel veszik körül, s kartársai mekkora elismeréssel vannak tudása iránt.

Élete rövid rajzát az alábbiakban adjuk:

Korányi Frigyes 1828 december 20-dikán született Nagy-Kállóban. A budapesti egyetemet hallgatta, s azután Bécsbe ment, *Schuh* tanár sebészeti előadásait hallgatta. Egy ideig Nagy-Kállóban folytatott orvosi gyakorlatot. Híre csak-

Elindultunk tehát, a diák meg én. A diák örömtől sngázzó arczczal, én azzal a bizonyos méltóságteljes komolysággal.

A társalgóteremben a tanár előtt, a ki a növényedékek hazatérését ellenőrzi, megkettőztetem tiszteletreméltóságomat.

— A vizontlátásra, öcsém.

— Jó éjszakát, Pista bácsi.

— Tanulj szorgalmasan, öcsém és vigyázz, hogy rá ne szolgálj semmiféle büntetésre. Jelszavad legyen, a mit Tacitus mondott: *Dolgozamus et bene nos viselkedemus*; mert, a mint helyesen jegyezte meg Lucretius egyik halhatatlan versében: *Sine munca et bonis moribus ad nihil iulabimus*. Főleg pedig légy udvarias és illedelmes tanáraiddal szemben. *Maxime tanaribus adanda reverentia*.

A szegény diák egy kissé restelte rögtönzött nagybátyjának konyhalatinságát. Sietett egy «alásszolgájá»-val véget vetni e búcsújelenetnek.

Ekkor nem tudom miféle démoni gondolat villant át agyamon. Észrevettem a fiú pompás aranylánczát.

— Hogyan? — kiálték fel. — Magaddal hoztad az órát is az intézetbe? Hát nem tudod, hogy Rómában minden iskola kapujában ott állt egy ember, a kinek az volt a feladata, hogy megmotozza a diákokat és elszedje tőlük a homokórákat vagy klepsydákat, a miket tógájuk alatt rejtegettek. Ennek az embernek *scholarius motorator zeborum* volt a neve; és már Sallustius megmondta: *Non est bonum juvenes diacos cum chronometris jacere*. Add ide csak az órát, majd ha hazajössz, megkapod.

— De kérem, bácsi . . .

— Add ide az órát, ha mondom!

A tanár is közbeszólt:

— Adja oda az óráját a nagybátyjának. Különb-sinces rá szüksége az iskolában.

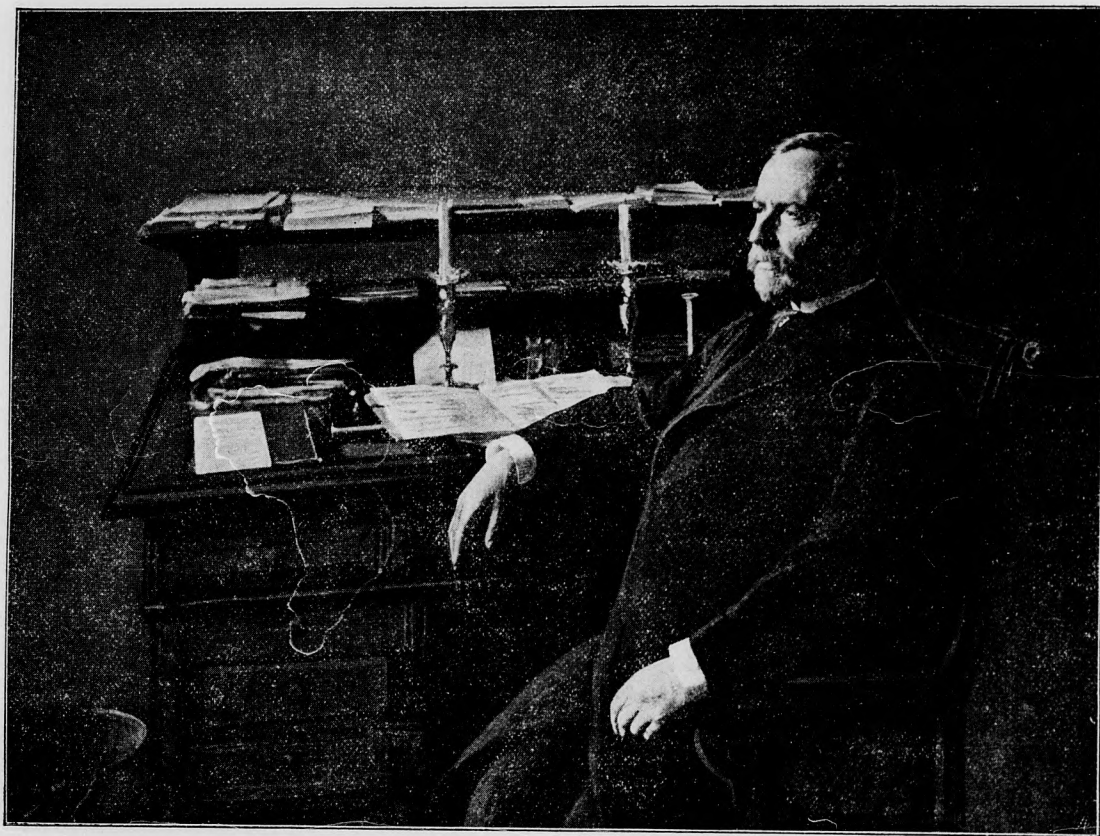
A diák komolyan kezdett aggódni az órájáért és tétovázva nézett rám; ekkor végre megelégedve a szegény fiú gyötrelmét, azt mondtam neki:

— Na, jól van hát, öcsém, tartsd meg az órát; de az jelképe legyen számodra az időnek, a mely elmúlik visszahozhatatlanul: *Fugit irreparabile tempus* . . .

A fiú nem várta be a prédikáció végét. Gyorsan eltűnt a folyosó homályában és szinte sejtem, hogy ha következő vasárnap megint akar egy nagybácsit, nem én leszek a kiválasztott.

Francozia után átdolgozta:
G. I.

hamar elterjedt a megyében, s a szűk kör, bármily áldásos volt is működése, nem lehetett neki elég. 1865-ben magántanár lesz az egyetemen, s nemsokára nyilvános, rendes tanára a belgyógyászati tanszéknek. Ekkor kezdődött az ő újjáteremtő munkássága. Egész orvos-generációt nevelt fel; kiválóbb tanítványai közül többen kartársai ma az egyetemen, s ma is oly lelkesedve, olyan tisztelettel beszélnek egykori tanárurukról, mint hajdanában.



KORÁNYI TANÁR DOLGOZÓSZOBÁJÁBAN.

Minket őszinte és igaz örömmel tölt el a tudat, hogy az igazi tehetség, ha szorgalommal és kitartással párosul — mindig érvényre jut. Vajha a Korányi Frigyes fényes pályafutása buzdító hatással volna a fiatal nemzedékre! Vajha a magyar nemzet a szellem és munka versenyében mindig elül járna!

Meleg szeretettel függ a hon nyelvén! mert haza, nemzet és nyelv, három egymástól válhatatlan dolog; s ki ez utolsóért nem buzog, a két elsőért áldozatokra kész lenni, nehezen fog.

Kölcsey.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Április 11-dike a középiskolákban.

A győri bevezetés főgimnázium szintén megünnevelte április 11-dikét. Az ünnepi szónok Németh Ambrus dr. volt.

A nagykarolyi főgimnázium április 11-dikén a nagy nap emlékére ünnepélyt rendezett, melyen Ham József igazgató úr tartotta az ünnepi beszédet, Csilléry András VIII. o. tan. Gaal M. «Magyarország újjászületése» cz. költeményét szavalta el. A műsor többi pontjait az ének- és zenekar töltötte be.

lyezésére május 5-dikén hangversenyt rendezett. Az ifjúsági dalkör megnyitóját után egy részletet adtak elő «Bánk bán»-ból (Kaiser Sándor és Stein János VIII. o. tanulók); ezután Fényes Ödön VII., Hucsko Jenő és Klár István VIII. o. tanulók szavaltak. A műsoron egy terzett is szerepelt.

Önképzőkori krónika. A budapesti ág. ev. főgimnázium «Arany János-kör»-e április 20-diki ülésén Rakovszky Iván VIII. oszt. tan. olvasta fel munkáját, utána pedig Gonda László VIII. oszt. tan. szavalta el élénk derűség között Gabányi egyik monológját. — A budapesti kegyesrendi főgimnázium önképzőköre április 28-dikán ülést tartott, melyen elsőnek Schneider József VII. oszt. tan. tartott szabad előadást; ezt Lakatos Gyula VII. oszt. tan. szavalata követte, majd Kovács Jenő olvasta fel humoreszkjét. Az ülés utolsó-előtti pontját Laban Antal VII. oszt. tan. szavalata képezte, végül pedig Szelnár Aladár adott elő egy költeményt. — A győri bevezetés főgimnázium «Czuczor-kör»-ének április 28-dikán tartott utolsó rendes gyűlésén elfogadták Stockinger László elmékedését. Szakács Béla tanár úr lelkes beszédben buzdította az ifjúságot munkásságra. — A nagykarolyi főgimnázium «Kölcsey-kör»-e április 20-dikán vig tárgyu verseny szavaltat rendezett. Az első díjat Papp György VI. o. t. nyerte el, a másodikat pedig Herschkovits Béla VII. o. t. A verseny után Ruff Ferencz munkáját olvasták fel. — A szatmárnémeti ev. ref. főgimnázium «Kölcsey-kör»-e április 20-dikán tartotta meg utolsó ülését, melyen szavaltatok és felolvasások gyönyörködtették a hallgatóságot. Felolvasást tartottak: Polity János, Keéksz J., Varga Cs. és Besky Lajos VIII. oszt. tanulók, szavallattal meg Nyíry Kálmán VI. o. t. és Kürthy József mulattatták a közönséget. Borgida József VII. o. t. Goethe egy versét fordította le; Osváth Gedeon VIII. oszt. tan. pedig saját költeményét szavalta el. — A pozsonyi állami főreálisk. önképzőkörének legutóbbi gyűlésein szabad előadást tartottak a tehetségről, a Röntgen-sugarakról (Balla M. VIII. o. t.), Szavaltak: Buxbaum R., Folkman L. VII. és Glaser VI. o. tanulók. A következő gyűlésen vitakozási és verseny szavaltat tart a kör. — A szegedi kegyesrendi főgimnázium önképzőköre április 28-án Madách Imre emlékére ünnepélyt tartott. A műsor minden egyes száma a halhatatlan drámaíró dícsőítette, annak munkásságát méltatta. — A hajdusoboszlói m. kir. polgári főiskola önképzőköre április 27-dikén gyűlést tartott, melyen Grünberger J. VI. o. t. jegyzőkönyvi dícséretet kapott verséért. Szavallattal Katz, Nuzbaum és Grosz IV. o. tanulók szerepeltek, felolvasást pedig Hetey L. IV. oszt. tan. tartott.

VEGYESEK.

Mikor lönek az ingó hajón? A hajó ingó talaja természetesen nem az a biztos hely, melyről a lövést és a célpontot határozottan meg lehet állapítani. Theoretice a legjobb pillanat a tüzelésre akkor van, mikor a hajó horizont irányban áll; de eddig a legjobb czéllövőnek sem sikerült abban a pillanatban fegyverét elsütnie. Az amerikai tengerészeknél az a rendelet, hogy akkor kell tüzelni, a mikor a hajó lefelé megy, az angoloknál meg az a főtörekvés, hogy akkor süssék el fegyvereiket, mikor a hajó emelkedőben van.

A gót stílus flórájáról. Tudvalevő dolog, hogy a

diszítéseknel (oszlopfők, mennyezet stb.) már a régiek is a növényeket vették mintául és azért nem éréktelen összehasonlítani e diszítéseket azon növényekkel, melyek eredetileg ezek létrehozásában szerepeltek. A román stílus uralma idejében csakis az akanthus levelet látjuk és csak a XII-dik században kezdenek a művészek belföldi növényeket stilizálni.

A legrégebb ilyen átvett növényhez tartozik az Áron botjának levele, azonkívül néhány platánfélének levele és a liliomé is. A XIII-dik század elején ezekhez a szőlőlevél járul, mely bizonyos ideig — talán szép alakja vagy szimbolikus jelentése miatt — uralkodóvá lett. Sok ilyen levéldíszből a szimbolikus jelentést — melynek bizonyára volt némi szerepe ezek megalkotásában — alig tudjuk már megérteni. De a mi a kivitelt illeti, mindannyian szép, művészi levélalakok, melyeket különösen oszlopfőknel találunk fel. Virágokat ellenben — kivéve a rózsát és ibolyát — nem utánoztak, vagy ha igen, úgy ezt a kivételes esetek közé kell számítanunk.

A XIV-dik századdal, midőn az architektura megváltozik, a művészek is szakítanak a hagyományokkal és most már faleveleket választanak maguknak, különös előszeretettel makkot és gyümölcsfákat; ezek lesznek imntáik. A reimsi Notre Dame és a bourgesi kathedrale műzsái a növény-ornamentumok átalakulásának tanulmányozására.

A XV-dik század véget vet a csúcsíves stílusnak és a növénydiszítéseknek. Legtovább tartották magukat a szőlőlevél és a makk. De mint mindenben túlzásba esnek az emberek, úgy itt is azt tapasztaljuk. Nem elégszenek meg levelek művészi utánzásával, hanem egész fákat mintáznak már. Természetesen ez nem tudott magának oly teret hódítani, mint a levél-ornamentumok, melyeknek élete évszázadokra visszanyúl és melyeknek jövőjét is biztosítja az erős művészi alap.

A Nap hőmérséklete. Érdekes áttekinteni, hogy mennyire eltérnek az egyes fizikai szaktekintélyek a Nap hőmérsékletét illetőleg.

	Celsius
Ponillet	1400—1800°
St. Claire-Deville	2800°
Lord Kelvin és Lougley	8000°
Sir Robert Ball	18000°
Sporer	3700°
Peter Leodie	1000000°

Márvány erős nyomás alatt. F. D. Adams, tanár a montreali egyetemen, a márvány viselkedését tanulmányozta erős nyomás mellett, zárt térben. Egy cararai márványból faragott hengert egy aczélesőbe helyezett, melyet a henger teljesen kitöltött. Most a márványt körülbelül 4500 atmoszfára légnyomásnak tette ki és azt az eredményt érte el, hogy a márvány minden törés, repedés nélkül megsűrűsödött. Mikroszkopikus csiszolások igazolták az anyag új elhelyezkedését, mely a kristályoknál szokott előfordulni akkor, midőn a hegy belsejében feltörő erők hatása a kristály kövezeteket erre kényszeríti.

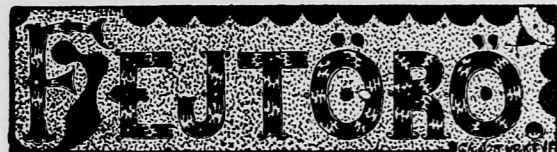
Rabszolgavásárok Finnországban. Érdekes, de mindenesetre igen szomorú népszokás dívik a magyarok egyik rokonánál, a finneknél. Finnország nagy kis falujában még máig is valóságos rabszolgavásárok vannak. Az év valamelyik napján az öregeket, elmebetegeket és szegényeket, kiket a község már nem tud eltartani, nyilvánosan eladják. Szokás szerint parasztok veszik meg e szerencsétleneket, kikkel, mint tulajdonukkal bánhatnak és csupán csak arra kötelezik magukat, hogy élelmezést és szállást adnak nekik.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A magyar szent korona. A magyar nemzet szent ereklyéje a budai vár erős vasládájában pihen, viszontagságos múltja után. Aranyát ritkán éri a napfény s a közönség csak nagyritkán láthatja. Legutóbb a milleniumi körmeneten vitték körül. Tudósok is nagyritkán férnek hozzá, hogy leírják. E korona sokkal közvetlenebbül van összeforrvan nemzeti multunkkal, mint más nemzetek királyi jelvényei. Nálunk a korona nem a király diadémje, hanem a nemzet tulajdona és jelvénye, melyről a múlt század végén is ismételt kimondták, hogy a magyar szent korona gyökere minden birtokjognak e hazában. Másik szent ereklyéje a magyar nemzetnek a *Szent István palástja*; e régi magyar ereklyéknek hű és szép képét mutatja be a *Nagy Képes Világtörténet*. Ez a palást a magyar állammal körülbelül egy idős s a mint számai avultak, úgy erősödött mindig a magyar nemzeti élet. Ma már egy ezredév legendája fűződik hozzá és ez ezredéven kívül egy még sokkal szebb legenda, a női léleknek, a hitvesi hűségnek, a magyar asszonynak legendája. Gizella királyné, a szép bajor hercegisasszony himezte ezt a palástot a hagyomány szerint, a mely aztán királyi férjének vállaira borult.

Ennek a legendás történeti multú palásznak és a magyar szent koronának a képe van meg a *Nagy Képes Világtörténet* 105—108. füzetében.

A 12 kötetes nagy munka szerkesztője dr. Marczali Henrik, egyetemi tanár, a kötet szerzője dr. Mika Sándor. Egy-egy kötet ára díszes felbőrötésben 16 korona; füzetként is kapható 60 fillérjével. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadónál (Révai Testvérek Irod. Int. Rt. Budapest, Üllői-út 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés útján.

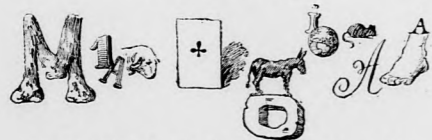


Jellege: Fejtörő az elme sportja.

Földrajzi kérdés:

Melyek a föld legnagyobb tavai területek sorrendjében?

Képrejtvény.



Megfejtési határidő 1901. május 12.

30. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Négyzet rejtvény:

S	t	o	l	P
E	r	c	s	I
R	o	u	e	N
P	i	r	o	T
A	b	a	c	O

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Képrejtvény: A képzelet sebes szárnyú sas.

Helyesen fejtették meg: Neoschil Antal és Sándor, Fink Tibor, Kuffler Pál, Plán Frigyes, Horváth Béla, Holmann J. Jenő, Póta László, Akay Elemér, Lőrincz Ferencz és Dezső, Hari Zsuzsika, Ruzs Guidó, Kiszely Géza, Reimann Ernő, Neubauer Béla és Dezső, Kutlik Félix, László Béla, *Zurányi Gusztáv*, Kellner Sándor, László Pál, Grüner István, Marzsó testvérek, Köszler Arthur, Koses Antal, Galambos Kálmán, Pongrácz Pál, ifj. Prokopp Sándor, Mikula Alajos, ifj. Mattyasovszky Lajos, Herczog Emil, Schwarcz Béla, Apor Károly, mérki Piller Imre, Szögyény J., Donáth Géza, Kohn Benő, Dömötör Lajos, Borosnyay Oszkár, Zubor Imre, Blahunka László, Papp Szász Tamás, Poppir József, Géczy Géza, Kuzma Albert, Glazsevszky Adám, Insett Lajos, Szigeti Endre, Radó Nándor, Pospel István, Hoensch Gusztáv, Kovács Aladár, Mészáros Károly, Bigler Aladár, Székely Arthur, Bohn István, Hild Lajos, Znojemszky Nándor, Kemer György, Makay Pista, Przybilla Jenő, Rechnitzer Aladár, Viski Jenő, Bertalan Zoltán, Grünmann Marczell, Ronchetti József, Paksy József, Vaniss Elemér.

A kifizött könyvjutalmat (Garay János: «Szent László») *Zurányi Gusztáv* budapesti előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Kérjük tudósítóinkat, hogy azokról az előkészületekről, melyeket intézeteikben a pünkösdi tornaversenyre tesznek, valamint a versenyben résztvevni szándékozók számáról lapunkat értesítsék, mert hű krónikáját akarjuk alni az országos tornaversenynek.

B. G. «Kis növénygyűjtő», megjelent a Franklin-Társulatnál. Ára 1 korona. — **«Szófogadatlanság».** (Fogadj szót apádnak.) Erkölnemesítő kis történetek, csak az a baja, hogy nem érdekes. Várjon még az efféle próbálgatásokkal. — **Rein Dezső.** A 60 fillér beérkezett, csak hogy a regényfolytatás, miket külön nyomtatunk ki, az utolsó példányig elfogyott. Így a legnagyobb sajnálatunkra már nem küldhetjük. Ha azonban új előfizetőink elegendő számmal jelentkeznek, s a regényfolytatásokat meg akarják szerezni: újra fogunk nyomtatni. Akkor ön is megkapja; ha nem nyomathatunk, úgy a 60 fillért további előfizetésébe betudjuk. — **B. F.** (Budapest.) Van tudomásunk róla. Minden efféle irodalmi viselkedésnek rövid az élete, olyan, mint a fagygyűgyertya, ég-ég, pisladoz, miglen magától elalszik, nem szükséges kifűjni. Használni nem használ, ártani csak annak árt, a ki vesződik vele. Egyéb aggodalmi alaptalanok. — **Szavaló.** Petőfi «Orült»-jét ne válaszsza. Az efféle rapszódiaik nem önnek valók. Még gyakorlottabb szavalóknak sem sikerül. Egyáltalában a családi érzelmeket dicsőítő költemények miért olyan kegyvesztettek a diákok előtt? A balladák helyett gyakran sikerültebben szavalhatják ezeket. Erzelmiileg és értelmiileg egyaránt közelebb állanak a szavalókhoz. — **P. B.** (Pozsony.) «Párisi útam». Erdői Károly (Debreczen, kollégium). — **«Aggódo».** Miért a félelem? Ha ön mindig kötelességtudó és szorgalmas volt, nincs oka attól a vizsgálatól olyan nagyon félnie. — **L. A.** Intézkedtünk, hogy a hiányzó számot megkapja. — **Rosenberg Sándor.** (Temesvár.) Levelét áadtuk a rovat vezetőjének. — **Kiváncsi.** A kérdézet állami főgimnáziumi tanár Budapesten. Kitűnő politikai író. A román kérdésnek hazánkban legalaposabb ismerője. — **Dramáiró.** Korán lesz még. Csak az asztala fiókjának elébb.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

A FOOT-BALL HALOTTJA.

Épen annyi megindultsággal, mint felháborodással írjuk az alábbi sorokat. Mélyen meghat annak a diáknak a sorsa, kit sirba juttatott az idegenből behozott kórságos labdajáték, a ki csak tizenkét éves volt, tele életkedvvel és vidámsággal, szorgalmas a tanulásban és élénk a játékban — most pedig ott pihen a hideg földben... Ó, mily fájdalmas könyeket sirt hülttetemére az édes anya! És megsiratták társai is. Mit érezhet szívében az a társa, a ki az okatlan játék hevében akaratlanul, vakon halálos rúgással lökte félre az útból, hogy az otromba labdához ő férközhessék közelebb?... Avagy az ember önzésében és a játék mohóságában lelketlen tárgynak nézi embertársát; mindegy az neki, hogy kutyát, fatuskót, hangyaszombékot rúg meg, avagy embertársának, esetleg legjobb barátjának a lábát töri el?...

Mélyeséges felháborodás vesz rajtam erőt.

Hát ennyire elharapózhatik néhány esztendő alatt a divatnak kórsága még az ifjuság között is? A korrall való lázas haladásnak betegsége rabul ejti a nyolcz-kilencz éves gyermeket. Megyek az utezán, apró, hátulgombolós nadrágú, vékonypéznü fiúcskák rúgják az uteza követ, rúgják egymás szemébe; rúgják a rongyos labdát, s nagy harsány hangon osztják ki a szerepeket: «te vagy a kapuvéd». Micsoda okos teremtesek!... Erős lábú nemzedek lesz ebből, majdan az oldalbordák berúgásában remekelnek, s a nemzet becsületét czípják lekopott orrahegyével fogják megmenteni. Mire az elemi iskolába kerülnek, «football-egyesület»-et alakítanak s mire gimnáziumba jutnak, «clubbá» angolodnak, s mikor még többre viszik, az újságok fogják majd

hirdetni, hogy a «U. B. D. K. P. C.» a grönlandi «X. Y. C.»-vel mérközött meg, s nyilván csak a lovagias magyar vendégszeretet nem engedhette meg nekik, hogy kivívják a magyar láb halhatatlan dicsőségét.

Nem vagyok én ellensége a testedző sportnak; azt is tudom, hogy az ifjuságra később váró nagy szellemi munkához nagy testi erő, rugékonyság, kitarás és szívósság kellenek, ámde józan észszel nem látom be, hogy erőtlen tíz-tizenkét éves fiúk miért üzzenek a divatos betegségtől megszállva olyan sportot, a mely nem nekik való, hova több erő, több önfegyelmzés, több ügyesség kell, mint a mennyi bennök meglehet. Nem is kesergem a miatt, hogy a régi magyar diákjátékoktól miért pártolt el oly hűtlenül a mai nemzedék, bár elődeik voltak olyan kemény legények, mint ők a játékban is, — ám hagyján, mi lázasan haladunk, a mi meg van az angoloknál és francziáknál, annak meg kell nálunk is lennie, mert különben azt hisszük, hogy elmaradunk a világtól, de hogy épen a labrúgó labdát kapták fel annyira: ezt nem tudom megérteni. És áltatom magam azzal, hogy mint minden divatos újdonság, ez is lassankint elveszti majd az újság ingerét, beleunnak a diákok, s kitalálnak majd valami újat. Mert mi nagyon bölesek, nagyon okosak vagyunk, valószínűleg már ilyeneknek születünk, nekünk a régi már elavult, ostobaság, ahhoz visszatérni nem haladás, hanem visszaesés.

Nem, ... nem folytatom ezen a hangon. Hiszem, tudom, hogy azok, a kikhez szólok, csak hibás útra tévedtek, de onnan a maguk jószántából vissza tudnak térni. Nem lehet az, hogy a magyar diák ne lássa be ennek a játéknak a durvaságát. Avagy nem durva-e az olyan játék, melyben társainkat, legjobb barátainkat egész